

Za posleden pyt vidjah Saraevo v edin snezhen sumrak sled golemija *eksod* na syrbite ot tozi grad. Pytjat kym svobodnite planini, nakydeto se bjah zapytil, beshe prizracho pust. Sled edin zavoj, na mjasto, narecheno Osmicite, nadolu po koito se pyrzaljah kato dete, i tymnata stena na borovata gora, Saraevo se otkri nenadejno pred ochite mi kato sivo vetrilo. Lezheshe tuk, v krakata mi kato srebyren podnos, pokrit s tynk voal ot otrovna mygla, kojto njakoj beshe metnal i zahvyrlil sred snezhnite planini. Za edno edinstveno mignovenie vidjah na nego serviran celija si zhivot; labirintite ot sgradi, ploshtadi, ulici i ulichki, dzhamiite i cyrkvite i zaskrezhenite topoli – kaktose govori, che v momenta predi smyrтта mu, prez syznaniето na chovek za mig prelitat vsichki prezhiveni dni. Prispano, izpylneno s tishina, Saraevo dishashe kato more ot sivi kvadratcheta vyrhu metafizichnija kilim na detstvoto i mladostta.

Mojat pridruzhitel bez dumi mi podade pistolet, a samijat toj vkara patron v cevta na avtomata si i otvori stranichnija prozorec na dzhipa, gotov za strelba, ponezhe minavahme prez vrazheska teritorija. Tiho mi naredi da streljam bez kolebanie po vseki, kojto se opita da ni spre. Ot ljavata si strana, hipnotiziran, se bjah vtrenchil v Saraevo, znaejki, che go vizhdam za posleden pyt, dokato ot djasnata strana na pytja prez gorata se promykvaha opasnite tymni senki na onezi, na koito beshe prisydено tova parche zemja. Gledahme se taka sled chetyrtyr vek, ot strashno blizko razstojanie, ochi v ochi – mojat roden grad, kojto mnogokratno po razlichen nachin se opitvashe da me ubie i zabavi po pytja kym svobodata, i az – negovijat sin, s pryst na studenija spusk na oryzhieto. Mirisheshe na skoroshen snjag i smyrt.

Prez tozi sledobed se ozovah na samata periferija na otdalechenoto saraevsko predgradie, otkydeto zapochva samo pejzazh i nishto poveche. Tozi krajgradski kvartal beshe prisysden na syrbite sled skljudhvaneto na mira kato uteha, a do nego se stigasho prez sklonovete na planinata po toku-shto prokaran zaobikolen pyt, kojto minava prez proseki i defileta, prez pustosh i chukari. Ot tozi pochti nesyshtestvuvash, no bezopasen pyt, dalech ot linijata na razgranichavane, nito ot edno mjasto ne mozhe da se vidi Saraevo, a az tolkova pyti zhelaeh da go vidja oshte vednyzh. Prieh pokanata na vojvodata A. da minem s dzhipa mu po onova drugoto staro asphaltno shose, koeto njakakva anonimna diplomateska ryka sys zamaha na svojata pisalka njakyde daleche, v shtata Ohajo, beshe presjakla na dve mesta i prisydila na drugata strana. Po tova shose minavat samo tankove i bronetransportjori s chuzhdi vojnici, koli s zhurnalisti i ohranjavani konvoi ot kamioni; na ostanalite, koito se osmeljavat da minat ottuk, nikoj ne garantira bezopasnostta.

“Minavame prez turcite!” – kaza kratko Vojvodata i vkara patron v cevta na svoja *hekler*. Vyznisyk, nabit, shirokopleshtest i s cherna kato nosht brada, kojato padashe vyrhu gyrдите mu – toj kaza tova, kato che li v nego progovori probudenijat mitichen hajdutin ot vremeto na vojvane s turcite. Vypreki che vojната beshe zavyrshila, toj oshte ne svaljashe izbeljalata maskirovychna uniforma. Za glavata mu e opredelena nagrada – istinsko bogatstvo v germanski marki; postavjaha mu zasadi i amerikanskite morski pehotinci, i mudzhahedinite ot Iran, no toj prodylzhavashe kato omagjosan da obikalja po pytishtata, predizvikvajki sydbata, s chernija si napraven na resheto *nisan* s puknati stykla, chijato vynshnost sjakash paralizira onezi, koito go presledvat, zashtoto znajat, che Vojvodata njama da si otide ot tozi svjat sam, bez da go

pridruzhat desetina ot tjah, naj-malko. V pogleda mu vitaeshe smyrтта, dokato toj karashe s djasnata ryka, a s ljavata dyrzheshe avtomat sys svalen predpazitel.

Zabravjam za zasadite i gledam kato hipnotiziran zabranenija grad, kojto navyseno se obviva v mygla kato s njakakva razdrana cherga.

Sega veche znam: pratil mi e svoite zlokobni zaklinanija i ne mi pozvoljava spokojno da zhiveja zhivota si.

V tozi mrazovit sumrak reshavam da se osvobodja ot nego vednyzh zavinagi. Zaricham se, che ako izobshto izljaza zhiv ot vsichko tova, shte otida v Sveta gora, che shte postja i shte se molja za spasenie na dushata si. Tam zlite duhove njamat dostyp veche celi osem veka. Ako neshto mozhe da me osvobodi ot boleznenoto omagjosvane, tova shte byde Hilendar.